

MEDALION

LUCIAN IONICĂ

Încă din primele schite și povestiri publicate în Colecția de povestiri științifico-fantastice (nr. 346, 1969; nr. 396, 1971) sau în volumul colectiv timișorean „Povestiri științifico-fantastice” (o premieră națională în materie), Lucian Ionică se făcea remarcat pentru calitățile sale de prozator, interesându-l genul SF nu ca divertisment sau „știință popularizată”, ci ca literatură. Dincolo de unele stângăcii stilistice, inerente începutului, prozele de debut încercau să subordoneze „ideea SF” unei viziuni literare (ca să urmărim argumentația interesantului eseu teoretic al său „Literatura SF — schița unei posibile structuri”): povestirea însăși devenea o problemă de tehnică narativă, o căutare a celor mai bune formule pentru integrarea firească a componentei anticipative în componenta estetică. Ironia, comedia, răsturnarea paradoxală, tehnica monologului interior, participau la construirea unui discurs narativ din ce în ce mai complex, care (în cele mai bune proze de până acum ale autorului) evită povestirea cu „morală”, fabulă transparentă, explicitarea ideii SF (vezi în acest sens și un alt eseu al lui Lucian Ionică, „Explicații necesare” — Paradox '80. p. 5).

Literatura SF practică de Lucian Ionică este (în sensul tipologiei propuse chiar de autor) cantonată între mai multe specii: un SF „pur”, aspirând la un indiscutabil statut literar, explorând posibilitățile ficțiunii, ale imaginației creatoare (adesea implicând direct o temă metaliterară, ca în „Tehnicianul și telefonul”, „Demersul de la ora prânzului”, „Întrebări” etc.); o „axiomatică SF” și, în câteva cazuri, și o „parabolă SF”, urmărind consecințele unor idei științifico-fantastice (adesea simple pretexte) asupra destinului unor personaje, irumperea acestui fantastic anticipativ în realitatea cotidiană, adesea trivială. În general, stă evitate formele demonstra-

tive (ilustrativismul naiv mai ispitește, din păcate, pe unii creatori de SF), fiind preferate povestirile monologate sau dialogate, cu finaluri deschise, doar sugerate, sau povestirile-eseu, cu o ideeție surprinzătoare, autentic filozofică (vezi „Grija părintească”, „Întrebări”, Orizont, nr. 6, 1981, sau „Ultimul experiment”, Helion '83). Mi se pare de bun augur și spiritul polemic care animă o parte a acestor proze (ca și cele cîteva intervenții și note teoretice ale tînărului autor), denunțînd unele clișee ale genului SF (antropomorfizarea extraterestrilor în „La marginea orașului”, supralicitarea hazardului, a „șansei tehnologice”, riscul evadării din „normalitate” etc.). Lucian Ionică încearcă el însuși să depășească cadrele uneori rigide ale „fantezismului științific”, teoretizează soluții posibile, convins. că oricum se va schimba la față în viitor SF-ul, el poate (și trebuie) să rămînă literatură.

(Marcel Pop-Corniș)

DINCOLO DE ALBASTRUL CERULUI

LUCIAN IONICĂ

NIMENI nu le spusese că va avea loc vreo ceremonie și de aceea rămăseseră surprinși de înghesuiala ce domnea la intrarea în hală. De la microbuz fuseseră conduși doar de doi tehnicieni și aici se treziseră deodată în fața atîtor oameni nerăbdători. Rămăsese un culoar îngust a cărui lățime ar fi fost suficientă pentru un om obișnuit dar nu și pentru ei care erau îmbrăcați în greoaiele costume spațiale, așa că asistența se văzu nevoită să se dea un pas înapoi spre a le face loc.

Printre cei prezenți se aflau și persoane necunoscute, dar nu păreau străini de Centrul de zbor sau de Comitetul de anchetă, fie și numai pentru simplul motiv că purtau aceleași ecusoane rotunde, albastre. „Deci va fi o ceremonie în familie”, își zise Tx₂. Ce căutau acolo? De ce veniseră în număr atît de mare? Din curiozitate? Greu de crezut din moment ce nu se va petrece nimic spectaculos, trei oameni urmau să se izoleze cîteva luni pentru a încerca elucidarea unui accident petrecut în spațiu. Ce era de văzut în faptul că vor intra în hală, că se vor urca în nava tristei călătorii interplanetare și nu vor mai ieși de acolo decît într-un alt anotimp? Sau crezuseră că le va face plăcere? Te pomenești că nici nu veniseră de bună voie, erau acolo doar așa, pentru figurație, pentru decor! În cazul acesta se înșelaseră, cel puțin în privința lui, – asemenea scene nu-l emoționau. Sau poate dorișeră să le sporească încrederea în ei înșiși și în misiunea lor, ori să le satisfacă vanitatea... „vedeți doar cît de mult vă apreciem sacrificiul, va sîntem recunoscători pentru ceea ce numai voi puteți duce la bun sfîrșit”. Și astfel să le înlătore orice gînd că experimentul proiectat s-ar putea încheia cu un insucces, că rezultatele sale vor fi neconcludente și totul nu este decît o pierdere de vreme și o inutilă cheltuială, după cum le și spusese la început, cînd sperase că în felul acesta va determina Comitetul de anchetă să renunțe la el și să aleagă pe altcineva. De ce să renunțe atîta timp la familie, la bucuriile sale, la munca sa, adică la libertatea sa pentru a se închide într-o navă cosmică, aici pe Pămînt, într-un zbor simulat? Desigur, era necesar să se afle de ce murise echipajul, dar asta nu era treaba lui, își avea propriile sale probleme ce trebuiau duse la bun sfîrșit. Pe de altă parte, nu

vedea cum se va putea descoperi acea misterioasă cauză stînd pur și simplu în navă, reproducînd fiecare gest, repetînd fiecare frază, fiecare cuvînt rostit de cosmonauți din momentul plecării pînă în clipa sfîrșitului neașteptat. Lucrul acesta i se părea de-a dreptul caraghios.

Președintele Comitetului de anchetă se dovedise însă a fi de neclintit în planurile sale. Dorea cu orice preț elucidarea tragediei petrecută la zeci de mii de kilometri depărtare în Cosmos. Avea reputația că nu i se putea împotrivi nimeni.

„Vă consider un om inteligent, se adresase el lui Tx₂. Faptul că vă îndoiiți de necesitatea acestui experiment mă face să cred că nu cunoașteți în detaliu datele problemei noastre. Despre accident s-a scris suficient în presă și n-am să revin asupra acestor chestiuni. Vreau să subliniez doar un lucru: folosind toate căile de investigare, mai puțin aceasta pe care dumneavoastră o subestimați, nu am reușit să descoperim nimic, nici cel mai mic indiciu asupra naturii celor întîmplate. Au fost propuse numeroase explicații, dar ele nu au depășit stadiul simplelor ipoteze și, evident, nu ne putem declara satisfăcuți. Dacă ar fi numai datoria morală pe care o avem față de amintirea celor trei, ar fi îndeajuns ca să nu ne dăm bătăuți. Nu se poate să nu reușim în cele din urmă, timpul este de partea noastră. Nu uitați că trupurile lor sînt păstrate încă în containere cu azot lichid și nu-și vor găsi liniștea binemeritată decît **după** ce vom ști ce s-a întîmplat. Trebuie să recunosc, deși nu-mi face plăcere, că sînt destul de puține șanse de reușită, dar putem renunța oare fie și la una singură în cazul de față?

Ați fost selecționați pentru această încercare, hai să zicem disperată, – dacă îmi îngăduiți un cuvînt patetic, – deoarece fiecare dintre dumneavoastră trei semănați foarte mult cu unul dintre cosmonauți. S-au avut în vedere caracteristicile biologice, trăsăturile de personalitate, starea familială, cea socială etc. N-a fost ușor să vă găsim, prin urmare nu ne putem permite să vă pierdem. Simplul fapt că sînteți un fel de sosii vă face să aveți o responsabilitate deosebită. Știu că personal nu veți avea decît de pierdut, banii pe care îi veți primi, nu prea mulți, nu valorează în fond mare lucru, dar vor avea de cîștigat programele spațiale viitoare! Nu cer să vă consolați cu gîndul acesta, nu sînt atît de naiv, vă cer doar puțină generozitate”.

Și Tx₂ acceptase împins de un sentiment nelămurit. În zilele următoare i-a părut rău că se pripise, mai ales că ulterior îi veniseră în minte cîteva argumente ce l-ar fi scos din cauză și ar fi putut să-și vadă liniștit de treburile sale. Dar nu se mai putea face nimic, nu era el omul care să-și ia

cuvîntul înapoi. Se supuse fără să crîcnească antrenamentelor fizice extenuante și pregătirilor teoretice complexe. Într-un timp record trebuiau să dobîndească toate cunoștințele și deprinderile necesare unui cosmonaut adevărat, să se familiarizeze cu aparatura de bord, cu programul de cercetări din timpul zborului etc. Tx₂ nu lăsa să se vadă revolta și supărarea născute împotriva lui însuși, i se confirmase încă o dată că era un om slab și ceda destul de ușor. Doar cînd oboseala îl ajungea, remarcile sale critice la adresa celor care-i supravegheau, rostite fără menajamente, trădau ceea ce-l frămînta.

Dintre toți, Ty₂ părea să suporte cel mai ușor regimul aspru de pregătire intensivă. Reușea să se amuze luînd peste picior aspectele neplăcute ale vieții lor. „Parcă am fi în armată, spuse el o dată, și am face parte dintr-un pluton pedepsit. Țsta ne-a fost «norocul», ce să-i faci! Dacă sîntem din nou în armată înseamnă că am întinerit, e bine, de ce să ne plîngem?” Reușise în primele zile, cînd abia se cunoșteau, să mențină buna dispoziție, apoi devenise plictisitor și chiar enervant prin insistența cu care căuta să se dovedească spiritual.

Tz₂, mult mai stăpîn pe sine, suporta totul cu o anumită seninătate, deși nu se putea spune că-i provoca plăcere ceea ce făceau, cel mult, un anume interes. Nu se plîngea niciodată. Vorbea puțin și atunci se limita la chestiunile legate de activitatea lor. Singurul lucru care-l deranja cu adevărat era faptul că trebuiseră să renunțe la nume în favoarea acelor indicative și că, mai mult, li se interzisese să povestească detalii din viața lor. Trebuiseră să memoreze biografia dublurii și să încerce să uite adevărata lor identitate pe întreaga durată a experienței. Reușita încercării era condiționată de o cît mai deplină identificare, li se repetase asta de nenumărate ori.

Străbătura culoarul viu pînă la ușa ce dădea în hală, se întoarseră pentru a mai privi o dată pe cei veniți acolo, apoi se îndreptară spre navă. Curios, nimeni nu spuse nimic, nimeni nu schiță măcar un gest de salut. Unde era ceremonia pe care o bănuiseră, unde erau cuvintele patetice, nelipsite în asemenea împrejurări?

Sub lumina reflectoarelor în hală se zărea doar nava așezată orizontal. Urcară scara îngustă pînă la platforma de acces și dispărură pe rînd în interior. În urma lor, cei doi tehnicieni blocau chepengul de intrare și-l sigilară, în așa fel încît subiecții experimentului nu mai puteau părăsi nava decît cu ajutorul cuiva din exterior. Aceste măsuri fuseseră luate pentru a se preîntîmpina orice posibilitate de fraudă și, după cum se exprimase unul dintre membrii Comitetului de anchetă, pentru a se elimina orice sursă de

îndoială.

Cosmonauții își ocupară locurile și începură ultima verificare a aparate-
lor. Pe monitorul de televiziune puteau urmări imaginea depărtată a rampei
de lansare, imensa rachetă purtătoare, în vârful căreia se aflau, norii de
combustibil ce se zdrențuiau în bătaia vântului, mulțimea venită să asiste la
lansare, oficialități, ziariști, sala centrului de control al zborului... În căști
se auzea monoton numărătoarea inversă suprapunându-se dialogului cu
coordonatorii de zbor. Verificările fuseseră încheiate, sistemele răspundeau
comenzilor. Puteau să plece... 13, 12, 11... Strânși în chingi, răsturnați pe
spate, urmăreau încordați pulsul navei... 6, 5, 4... Undeva, departe sub ei,
se aprinseră motoarele. Pe ecranul monitorului văzură norii de fum izbuc-
nind deodată la baza rachetei purtătoare. Trepidațiile ajunseră pînă la ei,
„Totul e în regulă, băieți, succes!” ...2, 1 START! Împins de o forță uriașă,
colosul argintiu se ridică încet, nesigur, ca trezit din somn, apoi din ce în ce
mai repede pînă se pierdu în înaltul cerului sub forma unui punct de foc.

Aceasta fusese lansarea, Tx₂ își reaminti imaginile, le văzuse și atunci,
la adevărata lansare. Chingile îl strîngeau prea tare, le desfăcu și își atrase
astfel admonestarea centrului de control, nu se plasaseră încă pe orbită. Fu
nevoit să le pună la loc.

*

— De ce-or fi unii oameni ipocriți? Întrebarea venise pe neașteptate,
într-un moment de tăcere, și îl surprinse și pe Tx₂, cel care o rostise, dezvă-
luindu-și o frîntură din adevăratele sale gînduri.

Tz₂ se opri din calcularea traiectoriei și se întoarse spre **textul** deschis
ce stătea alături pe pupitrul calculatorului. Căută înfrigurat replica auzită
dar nu o găsi.

— La ce pagină este, că nu dau de continuare?

— Nu e din carte!

Tz₂ se uită la ceas,

— Încă nu putem discuta în afara **textului**. Știi bine că ne ascultă con-
tinuu, ce, vrei să avem necazuri ca săptămîna trecută?

Nu primi nici un răspuns. Tx₂ se închise din nou în sine urmîndu-și firul
gîndului; de-abia întrezări în întrebarea pusă cu glas tare,

„De fiecare dată, își zicea el, cînd încerc să le deschid ochii arătîndu-le
că truda noastră nu va duce nicăieri și că ne pierdem timpul aici mă pun de
îndată la punct, sar amîndoi la mine: vrei să compromiți totul? Se înțeleg

de minune în privința asta! Auzi ce le trece prin cap, c-aș vrea să nu reușească experiența, ce prostie! Ce interes aș avea, absolut nici unul, și atunci de ce-or fi crezînd lucrul acesta? De frică? Le e frică de îndoiala lor și o proiectează asupra mea. Nu sînt siguri nici de ei înșiși!”

Dinspre panourile cu aparatura de comandă se auzi o sonerie discretă anunțînd sfîrșitul programului din ziua aceea; acum puteau vorbi liber, Tz₂ se lăsă pe spate – tocmai terminase de stabilit traiectoria, asemeni lui Tz₁. În partea opusă a cabinei, Ty₂, mai transcria încă observațiile făcute de Ty₁, la un experiment ce nu putuse fi repetat din cauză prezenței gravitației.

Tx₂, trecu la supravegherea zborului, înlocuindu-l pe Tz₂. Indicațiile tuturor sistemelor de supraveghere fuseseră înregistrate permanent în timpul primei expediții și acum erau retransmise, simulîndu-se astfel condițiile inițiale.

Ty₂ termină de scris și se apropie de Tx₂.

— Ce-ți veni să te abați din nou de la **text**, izbucni el, vrei să ne mai țină o ședință de morală, nu ți-au ajuns cele de pînă acum? Te pomenești că iar ne sancționează! În cele din urmă o să ajungem să le și plătim că ne-au închis aici!

— Ia mai... Atît se învrednici Tx₂ să răspundă, ieșirile lui Ty₂ îl impresionau prea puțin.

La fiecare sfîrșit de cart programul prevedea o jumătate de oră de plimbare. Traseul străbătea ambele cabine ale navei, destul de strîmte și cu multe lucruri înghesuite în ele. Mersul de-a lungul celor cîțiva metri, într-o mișcare de dute-vino, de la un capăt la altul, de nenumărate ori, pînă trecea timpul planificat, trebuia făcut cu mare grijă ca nu cumva vreunul dintre ei să răstoarne ceva fragil sau, mai rău, să se împiedice și să cadă. Tz₂ și Ty₂ o porniră unul după altul, cînd ajungeau la un capăt se întorceau pe loc: ultimul devenea primul, iar primul ajungea ultimul și porneau din nou. „Probabil că în spațiu, zise Ty₂, datorită imponderabilității ne-am fi mișcat mai în voie”.

Deși știau că aveau nevoie de mîncare și sănătatea lor depindea în mare măsură de îndeplinirea baremului zilnic de efort fizic, le venea din ce în ce mai greu să-l execute. O neplăcută stare de plictis și lehamite pusese stăpînire pe ei. Deveneau din ce în ce mai apatici, doar enervările, iscate din fleacuri, reușeau să-i scoată din starea aceea.

— Programul de plimbare s-a terminat, îi anunță Tx₂, vă puteți odihni. Ty₂ de-abia așteptase clipa aceasta, se întinse de îndată pe pat. Tz₂ se așeză în fotoliul pilotului secund, alături de Tx₂.

— Aș vrea să discut ceva cu tine, nu în calitatea mea de comandant al misiunii, ci de simplu participant la întreprinderea aceasta comună, începu Tz₂.

— Știi, proiectanții navei au uitat un amănunt, să monteze aici un anunț.

— Ce fel de anunț?

— Unul din acelea pe care le găsești prin tramvaie sau autobuze: „Este cu desăvârșire interzis ca în timpul mersului să se discute cu conducătorul vehiculului”. Poate au presupus că știm.

— Vreau să discut cu tine serios și ție îți arde de glume, lasă-le pe mai târziu!

— Bine, să auzim, dă-i drumul!

— N-aș vrea să crezi cumva că am de gând să-ți fac morală, departe de mine această intenție. Am doar o rugămintă, încearcă pe viitor ca în cele cincisprezece ore pe zi cât trebuie să ne spunem fiecare rolul să nu te mai abați de la **text**. Nu e greu, uite, nimeni nu ne cere să și interpretăm, să rostim replicile cu intonație sau să le învățăm pe dinafară, ni se cere doar să respectăm **textul** și asta înseamnă să nu tăiem, dar nici să nu adăugăm ceva de la noi. Pentru chestiunile personale care te frământă ai suficient timp în rest. Sper să mă înțelegi, n-aș vrea să mai fim încă o dată pedepsiți. Și știi foarte bine că pentru unul suferim toți. Adu-ți aminte de data trecută, cât de greu au trecut cele trei zile în care a trebuit să-i ascultăm pe **ceilalți**, fără a avea voie să spunem măcar un singur cuvânt. Adu-ți aminte!

— Încerc.

— Poate ție nici nu ți s-a părut c-ar fi o pedeapsă, poate că te-ai și amuzat. În cazul acesta țin să-ți spun că nouă nu ne-a plăcut și nu vrem să se repete, n-ai decît să-l întrebi pe Ty₂. După o pauză, în care Tx₂ își făcuse de lucru la panourile de comandă, continuă.

— Știi bine că altfel nu se poate, în spațiu dacă unul dintre noi greșea suportam cu toții consecințele, principiul e valabil și aici. Nu există o altă cale. Prin urmare, este necesar și acest sistem de pedepse. Deși nu-mi convine, sînt nevoit să-l accept.

— Scutește-mă de apologia sancțiunilor. Te pomenești că ai vrea să le și mulțumesc pentru ceea ce-mi fac. Sigur, acum ai să-mi spui că nu m-a obligat nimeni să vin...

— Vorbește mai încet, să nu ne audă, încercă speriat Tz₂ să-l calmeze punînd mîna pe brațul lui. Sfatul era inutil, se înregistra și cea mai mică șoaptă.

— Asta și vreau, strigă Tx₂, să mă audă, să știe ce gîndesc despre ei. Se

întoarce către ochiul camerei de televiziune spre a fi văzut mai bine. Sînteți niște nulități, niște impotenți! Aici trebuia să veniți, în locul nostru, ca să vedeți pe pielea voastră ce bine e!

Pe măsură ce se înfură, Tx₂ gusta din voluptatea de a spune în față supraveghetorilor tot ce adunase în suflet. Tz₂ rămase fără glas, aștepta catastrofa și încerca să-și dea seama ce formă va lua. Rezemat în cot, Ty₂ asista la scenă ușor amuzat. Un asemenea spectacol merita să fie plătit chiar și cu o pedeapsă.

— Puțin îmi pasă de sancțiunile voastre! Iată, nu mai pot de curiozitate să văd ce o să-mi faceți! Puțin îmi pasă de traiectorie, tot în hala asta blestemată rămînem. N-aveți decît să o calculați voi dacă vă interesează! Tx₂ se ridică din fața pupitrului de comandă și se întinse pe patul său.

Comandantul echipajului își învinse surpriza și spuse:

— Tx₂, îți ordon să încetezi bâlciul și să treci înapoi la urmărirea zborului!

— Află că nu mă mai interesează, descurcați-vă fără mine.

— Tx₂, îți reamintesc că în acest zbor simulat sînt valabile toate normele ce reglementează un zbor obișnuit. Părăsirea neautorizată a postului este o abatere foarte gravă și vei suporta consecințele legii.

— Nu mă impresionezi cu amenințări, lasă-te păgubaș!

Cîtva timp nu se mai auzi decît zumzăitul aparatelor și zgomotul slab al aerului reîmprospătat introdus în cabine. Ty₂ continua să stea rezemat în cot, dornic să urmărească finalul scenei.

Văzîndu-l atît de senin, Tz₂ i se adresă pe un ton oficial:

— Ty₂, tu nu spui nimic, pe tine nu te privește?

— Ce să spun?

— „Ce să spun!”? Parcă ai trăi într-o altă lume! Ești implicat în tot ceea ce se întîmplă aici și trebuie să iei atitudine!

— Ai vrea să spun că în spațiu o asemenea treabă ar fi putut compromite întreaga misiune, că dă dovadă de iresponsabilitate? Asta ai dori să auzi de la mine? Dar este evident pentru oricine și nu înțeleg de ce trebuie s-o mai spun și eu. Sînt inginer de bord și ceea ce mă interesează este ca sistemele navei să funcționeze normal. Dacă vrei, pot să-l înlocuiesc – și chiar se așează în fotoliul pilotului – dar nu mă pune să țin discursuri. În spațiu, ar fi fost altceva.

— Ești un prost, îi aruncă Tx₂, dar Ty₂ nu-l luă în seamă.

— Aici sîntem ca și în spațiu, răspunse Tz₂.

— Între a fi **în spațiu** și a fi **ca și** în spațiu este totuși o diferență.

— Pentru noi nu trebuie să fie nici o diferență. Asta ne e misiunea!

— Dacă nu vrei să înțelegi, cu atât mai rău. Eu zic s-o lași moartă, și să așteptăm reacția „băieților” care au grijă de noi.

Înainte ca Tz₂ să poată răspunde se auziră clicurile cărților automate eliberînd paginile cu replicile din următoarele ore. Avură surpriza să constate că și Tx₂ avusese o „ieșire”, tot un fel de răzvrătire, dar legată de o altă pricină. Să fi fost doar o simplă coincidență?

În dimineața următoare. Centrul de control îi anunță că se va proceda la transmiterea înregistrărilor dialogurilor purtate de primul echipaj. Erau deci pedepsiți. Nu le spusese nimeni că procedeul acela reprezenta o pedeapsă, la concluzia aceasta ajunseră singuri din moment ce nu aveau voie să discute între ei cît timp dura înregistrarea, o zi, două...

*

Cosmonauții se stinseseră lent. Vreme de zece zile se simțiseră din ce în ce mai slăbiți, fără forță, fără energie. În afară de această sfinșeală inexplicabilă nimic altceva nu-i supăra, erau lucizi, nu aveau nici o durere, iar analizele și testele medicale făcute s-au dovedit a fi normale. Singurul fapt evident era scăderea accentuată a vitalității organismului

Cercetările întreprinse pînă atunci nu duseseră la nici un rezultat, memoria calculatorului stătea mărturie că toate aparatele și subsistemele funcționaseră normal, fără complicații, nu se înregistraseră nici doze crescute de radiații și nici impactul cu vreun meteorit.

Cînd medicii de la centrul spațial au fost nevoiți să-și recunoască înfrîngerea și să declare moartea celor trei, coordonatorul zborului a decis plasarea navei pe traiectoria cea mai scurtă de readucere pe Pămînt. În cabine, temperatura a fost scăzută sub zero grade, pînă la limita care nu ar fi pus în pericol buna funcționare a aparatelor de navigație.

*

Tx₂ stătea cu ochii închiși și asculta; de fiecare dată înregistrările îl tulburau profund. Cosmonauții nu muriseră, erau acolo și glumeau, mai ales pe seama posibilităților marțieni, ah, starea lor de spirit era mult mai bună! Îi simțea atât de aproape încît nu s-ar fi mirat dacă vreunul dintre ei l-ar fi prins de umăr și ar fi exclamat: „Ei, drăcia dracului, dar dumneata cum de-ai ajuns aici, unde ai stat pînă acum, că nu te-am văzut? Ce cauți

aici?” „Cei de la centrul de control sînt îngrijorați și m-au rugat pe mine și pe cei doi colegi ai mei să vă întrebăm dacă nu aveți nevoie de ceva sau cum o mai duceți pe aici, nu, asta ar fi putut-o afla și prin radio, ci altceva: **„De ce anume vă temeți cel mai mult și mai mult?”** „Dumneata, Tx₁, pentru că dumneata mă interesezi pe mine, – ce răspuns îmi dai?” „Cinsti, răspunsul meu e următorul: mi-e teribil de teamă de tot ce se petrece doar o singură dată, de ce este unic, deoarece greșelile pe care le faci nu se vor putea îndrepta, rămînînd astfel pentru totdeauna. Este prea mare responsabilitatea, dați-o unui robot, dar nu unui om.” „Să înțeleg că vă e teamă de viață?” „Această întrebare și-au pus-o mulți alții înainte, nu, nu mi-e teamă, simt doar un imens regret că nu trăiesc în același timp în zeci și zeci de oameni. Universul nu a fost făcut pentru individul uman, ci pentru specia sa, de aceea orice om este îndreptățit să se simtă străin, doar e singur nu contează. Se ciocnesc două mașini pe stradă, izbucnește un incendiu, se produce un cataclism... Important este ca specia să se perpetueze. Dacă există pe undeva un Dumnezeu, în registrele sale n-ar fi trecuți oamenii Ion, Petru, Maria..., o inutilă contabilitate, doar speciei noastre i se va rezerva un rînd sau o coloană. La Judecata de Apoi va da socoteală Omenirea, nu Ion, Petru sau Maria...” „Dar eroii, pe ei nu-i uitați cumva? „Eroii? Sînt ai speciei și fără ea nu ar exista, așa cum degetele mele nu ar exista fără restul corpului,” „Dumneavoastră trei nu sînteți eroi?” „La întrebarea aceasta n-aș vrea să răspund, prea ar trebui să spun tot, e bine să rămînă și ceva ascuns, pe care doar să-l bănuim.” „Și dacă insist...” Nu primi nici un răspuns, doar **înregistrarea** se derula mai departe: „Azi mi-am dat seama că m-am schimbat de cîtva timp, poate o să rîdeți, ne simțim al naibii de singuri. Chiar și mie îmi vine să zîmbesc, dar mîinile îmi tremură și am impresia că nici gîndurile nu mai sînt atît de clare ca altă dată, totul a devenit dintr-o dată foarte complicat. Sîntem atît de departe! Nu e nimeni în jur, un gol imens ne înconjoară. Pe măsură ce ne depărtăm devenim mai apatici, cred că am ajuns prea departe. Nu mai putem rezista în trei, am vrea să mai fie cineva alături de noi. Ieri am visat un stadion plin cu spectatori, forfota unei străzi, un autobuz aglomerat...”

— Gata, strigă Tx₂, opriți, nu mai vreau să aud nimic, nu mai vreau să știu ce se petrecea în mintea lor, m-am săturat. Spune-le tu, Tz₂, să înceteze. Mă auzi? și strigă aproape de urechea lui, vreau să înceteze, nu mai suport!

Tz₂ rămase nemișcat, încercînd să nu-l bage în seamă.

— Ty₂, spune-le și tu să înceteze!

Ty₂ nu-i răspunse, doar îl privea cu veșnicul său zîmbet.

— Vă e frică să-mi răspundeți, de aceea tăceți. S-ar putea să aveți încurcături după aceea, nu vreți să pierdeți recompensele grase ce vă așteaptă! Nu înțelegeți că în cele din urmă ne vom prosti? De fapt, pedeapsa aceasta noi înșine ne-o dăm prin faptul că o acceptăm. Să vorbim, să încălcăm această absurdă interdicție, ce-o să ne facă? Se ridicase de la locul lui și acum se mișca agitat de colo, colo.

Transmisia înregistrării se întrerupsese brusc, chiar în mijlocul unei fraze, fapt fără precedent, și nu mai fu reluată. Instrumentele de navigație continuau să funcționeze, din punctul lor de vedere erau încă în zbor spre Marte, deci experimentul nu fusese oprit. Să fi intervenit o defecțiune, puțin probabil din moment ce existau circuite de rezervă. Vor auzi oare mai repede atît de mult așteptatul zgomot al deschiderii navei, vor auzi glasul cuiva care îi va îndemna să iasă, „gata, băieți, s-a terminat, dar ați cam încurcat-o”?

— V-am spus eu că numai de noi depinde, vorbi din nou Tx₂, surescitat.

— Nu te bucura prea repede, se îndură să răspundă Ty₂. Să vezi ce bucurie ne așteaptă dacă vor comanda producerea unor defecțiuni suplimentare față de cele apărute în zborul inițial. Vom avea astfel o ocupație și vei înțelege ce înseamnă un moment de răgaz. Îți cedez și porția mea de remedieri dacă-ți face plăcere.

— Și dacă nu le vom repara, ce are să se întîmple? — bravă Tx₂ – doar sîntem pe Pămînt, într-un hangar nenorocit, la jumătate de oră de oraș, și nu în spațiu. Fii sigur, nu ne vor lăsa să murim.

— De murit, nu, dar în frig sau în căldură ori fără apă suficientă, da.. Și așa confortul de aici lasă de dorit, eu unul nu doresc să-l micșorez și mai mult.

— Bravo, dă-le idei, poate mai ai și altele, au să-ți mulțumească! La Centrul de control ți-era locul, nu aici, zise Tx₂ agasat.

„Ați încurcat-o?” păru să audă Tx₂ glasul lui Tx₁.

„Nu, deloc, de-abia acum sîntem pe calea cea bună, răspunse bine dispus Tx₂. Pînă aici am rătăcit fără nici o șansă. De la început le-am spus că nu va merge experimentul dacă este conceput atît de mecanic. N-au înțeles că oricît s-ar strădui nu vor reuși să transforme cosmonauții în automate. Același om pus în două situații identice va reacționa de cele mai multe ori în chip diferit, ceea ce nu se întîmplă cu o mașină, de aceea o mașină poate fi înțeleasă destul de repede, pe cînd un om, nu. Eram de acord cu ideea generală, cauza accidentului trebuia căutată nu în vreo defecțiune a aparaturii

telor sau a instalațiilor, ci în om. Dar căile avute în vedere se deosebeau. Altfel trebuia să ne apropiem de voi, nu prin buchisire. N-am avut forța necesară să lupt pînă la sfîrșit. Ei spuneau, „trebuie repetat fiecare cuvînt, fiecare acțiune, numai așa vă veți identifica și nu-i veți mai privi din afară. Experiența lor va deveni experiența voastră, voi veți fi ei. Misiunea dumneavoastră nu este de a afla adevărul, ci de a vă substitui cît mai bine. Aceasta este problema pe care trebuie să o rezolvați. Restul lăsați-l în seama noastră, a Comitetului.” Imaginea lui Tx₁, se destrăma încet.

De cîteva ore stăteau fără să facă nimic, nu știau ce se întîmplă și ce ar trebui să întreprindă, iar cel mai înfiorător lucru la bordul unei nave cosmice este inactivitatea. Tx₂ încercase să ia legătura cu Centrul de control, încălcînd prevederea care interzicea transmiterea altor mesaje decît a celor prevăzute în **text**. Nu primiră nici un răspuns, și nici un alt semn din care să înțeleagă ce se petrecea.

— Cine știe ce s-a întîmplat? Dacă ne-au părăsit? Poate ar trebui să încercăm să ieșim singuri, propuse Ty₂ mai mult pentru a spune și el ceva. Nu știai dacă vorbește serios sau glumește.

— Lasă prostiile, interveni Tz₂, ieșirea noastră este prevăzută peste o sută cincizeci de zile. Doar atunci vom avea motiv să ne îngrijorăm, și nici atunci. Provizii sînt pentru doi ani de zile.

Intervenția lui Tz₂, nu făcu decît să sporească tensiunea. Ty₂, avu ideea să transmită unul din mesajele **lor**. Centrul de control le răspunse imediat conform **textului**. Toți trei răsuflară ușurați, cei de afară nu-i uitaseră.

— Furtună într-un pahar cu apă, comentă Tx₂. Au renunțat la pedeapsă, iată ce s-a întîmplat. Am avut dreptate cînd susțineam că trebuie să ne opunem. Ce mai zici Tz₂, cum rămîne cu teoria că pedepsele colective sînt necesare?

— Aplicarea și neaplicarea pedepselor este la fel de justificată, ambele au o importanță egală. Renunțînd la pedeapsă înseamnă că supraveghetorii experimentului vor să știe unde și în ce momente comportamentul nostru se va deosebi de cel al primului echipaj. Cercetarea acestor nepotriviri ar putea să ofere o cale pentru înțelegerea accidentului. Nu vād nici o contradicție așa cum insinuezi. Sînt folosite mijloacele cele mai adecvate fiecărei etape a experimentului pe care-l parcurgem. De asemenea, s-ar putea să-i intereseze capacitatea noastră de a ne descurca independent de **text**. Nu uita că este vorba de un experiment în care **noi** sîntem cobaii.

Din ziua aceea, programul rigid dispăru, iar o dată cu el dispăru și tensiunea care îi stăpînise, începu chiar să le placă misiunea lor, bineînțeles în

măsura în care poate să-ți placă să stai închis într-o cușcă. Citeau cu nesat fasciculele **textului** – era principala lor ocupație acum, le comentau. Înceau cu disperare să înțeleagă. „În locul nostru ar fi trebuit să fie niște psihologi, s-ar fi descurcat mai bine”, spuse unul dintre ei, „dar ce te faci cu lipsa cunoștințelor de astronaucică?”, replicase un altul. Probabil că primul fusese Ty₂, iar al doilea Tz₂.

*

— Mai sînt încă cinci minute, anunță Tz₂. Cifrele zecimilor, sutimilor și miimilor de secundă pîlpîiau neconținut. Ultimele două zile au părut cele mai lungi, nu mai aveau nimic de făcut. **Textul** se redusese la cîteva cuvinte fără importanță. Se plictiseau îngrozitor. Primul se sfîrșise Tx₂, pe la prînz, urmasa Tz₂, cel mai mult rezistase Ty₂.

— Gata, am „murit” și eu, răsuflă ușurat Ty₂.

Se auzi trapa de ieșire deschizîndu-se și în golul rămas apărură un chip necunoscut.

— Puteți ieși băieți, sînteți așteptați.

Coborîră scara metalică și se îndreptară cu pași nesiguri spre ieșirea din hală. Ușa aceea mică, luminată puternic li se păru a fi lucrul cel mai frumos pe care-l văzuseră vreodată. Era spre miezul nopții.

*

Experimentul nu se terminase. Se sfîrșise doar o etapă. Urma prelucrarea și analiza datelor deținute. De-abia după aceea se putea spune dacă încercarea se încheiase cu un succes sau cu un insucces. Speranța unei atît de sigure clarificări era ea însăși semnificativă. Optimismul se manifesta în cele mai subtile forme.

*

Geamurile de un brun din ce în ce mai intens pe măsură ce ziua se apropia de ora prînzului lăsa să treacă o lumină plăcută. Obiectele din jur se arătau împlînzite, nu ar fi opus nici o rezistență, muchiile și colțurile parcă se rotunjiseră, retrăgîndu-se spre interior, asemenea ghearelor unei pisici,

Tx₂ își scria raportul. Dimineața revăzuse ciorna din ziua precedentă și

se mirase cum de omisese lucruri care acum i se păreau importante. Trebuise să facă o serie de completări și se apucase de retranscris. Fuseseră solicitate manuscrise îngrijite pentru a fi păstrate ca documente. Tx2 își zicea că e o pierdere de timp din moment ce tot se vor dactilografia, dar nu avea de ales.

Apăru un funcționar și-l anunță că președintele Comitetului de anchetă se interesează de stadiul în care se află raportul. Ceilalți terminaseră. După cum se putea vedea, nu era gata, mai avea puțin.

Își imagina reacția membrilor Comitetului de anchetă, după ce vor fi citit păreriile sale. Se amuza gândindu-se cum li se vor lungi fețele, cum au să le dispară ridurile și întregul comitet va părea întinerit. Zîmbi. La început i se păruse și lui a fi doar o idee năstrușnică, ingenioasă și atât, dar, treptat, în lipsa oricărei alte explicații, s-a reîntors la ea și nu i s-a mai părut atât de improbabilă.

Funcționarul vîrî din nou capul pe ușă și întrebă dacă nu era gata raportul acela. Ei, fir-ar să fie, sicîiala asta, întrece orice măsură! Degetele îi amortiseră, îl dureau, ar fi trebuit să nu mai strîngă atât de tare stiloul și nici să nu mai apese atât.

Acum era convins că descoperise adevărul, deși nu asta i se ceruse. Existența corpului uman ne dă iluzia că specia noastră este o colecție de ființe distincte, o colecție de individualități. Și cum să-ți imaginezi o altă posibilitate atîta timp cît sub ochii noștri oamenii se nasc și mor singuri, fiecare în parte, cînd își au biografia lor irepetabilă, cînd geniile și eroii și-au avut locul lor distinct în istorie?

Aceeași persoană apăru din nou, de data asta fără să spună nimic. Expresia lui Tx2 fu suficient de elocventă și se retrase.

Afurisită grabă, acum la sfîrșit, te pomenești că nici nu vor fi dispuși să accepte părerea lui, oare în ce fel ar reuși să-i convingă, cum ar putea să demonstreze?

Termină și predă manuscrisul, apoi coborî la bar să-și caute colegii. Acolo fu anunțat că președintele Comitetului de anchetă dorește să-l vadă.

— Avem ceva foarte important de discutat, îi spuse acesta cînd îl văzu pe Tx2, apoi continuă să se plimbe preocupat prin încăpere, cu mîinile încrucișate la spate. Părea că trebuie să ia o hotărîre gravă și-i venise greu să se decidă. Se întoarse către Tx2 și i se adresă meditativ:

— Ne-am obișnuit să spunem că lucrurile complicate la prima vedere sînt în fond simple, iar, pe de alta parte, că lucrurile simple sînt, de fapt, foarte complicate. Judecînd astfel, credem că dăm dovadă de inteligență,

dar, dragul meu, iartă-mi jocul de cuvinte, de multe ori ce este complicat e într-adevăr complicat, iar ce este simplu, e chiar simplu. Coincidența, sau mai bine zis identitatea dintre aparență și esență nu trebuie să ne sperie. Ar trebui să luăm lucrurile așa cum sînt. Dar nu despre asemenea chestiuni vag filozofice vreau să vorbim, deși o anume legătură există.

Schimbîndu-și pe neașteptate tonul, continuă:

— Am citit cu mare atenție raportul. Consider că ipoteza avansată este interesantă și ingenioasă. Argumentele aduse o fac destul de plauzibilă, poate chiar prea plauzibilă. Dar nu asta mă interesează, ci implicațiile morale. Susțineți că specia umană formează o singură entitate și că separarea de ea, la distanțe cosmice, a unor indivizi produce moartea acestora, tot așa precum moare un deget sau un braț amputat. Chiar dacă afirmațiile dumneavoastră s-ar dovedi adevărate, nu avem dreptul să le acceptăm și cu atât mai puțin să le facem cunoscute pentru că ne răpesc orice speranță. Să lăsăm în seama generațiilor viitoare problema acceptării unei limite în expansiunea noastră spațială. Va trebui să uitați ceea ce ați scris în raport, este de datoria dumneavoastră!

— Adevăratele speranțe nu se bazează pe...

— S-o lăsăm baltă! Știi ce vreți să spuneți Nu are rost. Am pregătit un alt raport similar cu al colegilor dumneavoastră, vă rog să-l semnați.

— Dacă refuz?

— Este inutil. Indiferent ce veți hotărî, în comitet va fi prezentat acest raport. Gîndiți-vă bine înainte de a da un răspuns definitiv...

Se întoarce în biroul ce-i fusese rezervat, se apropie de fereastră și prive cerul imaterial, fără un punct măcar asupra căruia ochii să ți se oprească, numai soarele lumina obositor. Și atunci, stînd în dreptul geamului, ca orice bunicuță foarte curioasă să vadă cine mai trece pe stradă și cum se mai îmbracă lumea, de neclintit din locul ei de observație, — trăi cu intensitate pentru cîteva secunde sentimentul inaccesibilității spațiului de dincolo de lumina albastră a cerului. Ei, nu, acolo tot se va ajunge pînă la urmă, va veni cineva într-o zi și va spune: pentru a ne desprinde trebuie să facem așa și așa. Unii îl vor crede pur și simplu și vor risca.